

Jubilea

PROFESOR NAKONEČNÝ PĚTAŠEDESÁTILETÝ

V letošním roce se dožil 65 let univerzitní profesor PhDr. Milan Nakonečný. Narodil se 8. února 1932 v Horažďovicích na Strakonicku v rodině ukrajinského „bílého emigranta“, doktora práv Theodora Nakonečného, který působil jako notář nejprve v Třeboni a od konce II. světové války v Táboře, a matky Boženy, roz. Nacházelové. Vzdor tomu, že profesor Nakonečný žádné pozdější profesní místo v Táboře nevykonával, zůstal mu věrný a žije tu dodnes. Někteří, blíže seznámeni s životem jubilanta, jsou toho názoru, že hluboce zakořenitelná „jihočeskost“ se odráží v mnoha jeho postojích.

Život prof. Nakonečného kopíruje osudy českého poválečného nezávislého intelektuála. Po únoru 1948 byl vyloučen ze všech gymnázií v tehdejší Československé republice (v jeho případě za „protistátní výrok“). Po „praxi“ v dělnickém povolání mohl dostudovat na reálném gymnáziu v Soběslavi. Po maturitě si dělnické povolání zopakoval. Potom se dobrovolně přihlásil na vojnu a na základě toho, že absolvoval důstojnickou aspirantskou zkoušku, mu bylo umožněno studium na Vysoké škole pedagogické v Praze (obor psychologie a pedagogika). Později vystudoval ještě Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy (obor klinická psychologie).

Po dokončení studia pracoval jako psycholog dětského diagnostického zařízení ve Vodňanech. V roce 1962 byl přijat jako odborný asistent na tehdejší Institut osvěty a novinářství UK, pozdější Fakultu sociálních věd publicistiky UK, kde přednášel psychologii, sociální psychologii, psychologii osobnosti a také psychologii umění. Autor těchto řádků rád dosvědčuje oblíbenost jeho přednášek mezi studenty (ke kterým patřil) koncem šedesátých a počátkem sedmdesátých let, především proto, že otevíraly stále více se zavírající prameny skutečného psychologického vědění, nezredukovaného pouze na psychologický naturalismus, popřípadě ortodoxně zoocentricky orientovanou psychologii. Vedle pedagogického působení vedl v letech 1970 – 1973 manželskou poradnu v Českých Budějovicích, kterou pomáhal založit (byla druhá v republice) a pracoval externě v řadě podnikových institucí pro vzdělávání dospělých a v oboru sociální péče. V době tzv. normalizace musel z Univerzity Karlovy odejít, krátce byl nezaměstnán a potom pracoval na různých pracovištích: v Ústavu sociální péče v Černovicích u Tábora, ve Výzkumném ústavu železničním, ve Výzkumném ústavu práce a sociálních věcí (kde prováděl gerontopsychologické výzkumy). Opět přednášet, resp. vyučovat psychologii a pedagogiku se mu podařilo, když v roce 1977 získal místo na právě založené Střední pedagogické škole v Soběslavi. Po zrušení této školy se vrátil ke svému původnímu povolání, pracoval znovu jako psycholog dětského psychodiagnostického zařízení, tentokrát v Českých Budějovicích.

Život prof. Nakonečného nelze oddělit od jeho publikační činnosti. Publikování považuje za průvodní a nutnou činnost vědce i vysokoškolského učitele. Sám je autorem řady vyhledávaných publikací. Vzpomeňme v roce 1970 vydanou učebnici Sociální psychologie – jednu z prvních původních prací tohoto oboru, dále praktickou

Malou encyklopedii současné psychologie (spolu s prof. Hyhlíkem, 2. vyd. 1972) a Základní otázky psychologie (1968). Dále vydal řadu vysokoškolských skript, zejména několikrát Úvod do sociální psychologie, Psychologie osobnosti, Emoce a motivace, Obecná psychologie část II.: Psychické procesy, a řadu dalších účelových publikací, skript a článků.

V osmdesátých letech jeho knihy nevycházely, publikovat nesměl, zahraniční výjezdy neměl povoleny. Na několika mezinárodních psychotronických kongresech však byly čteny jeho příspěvky. Poslední zahraniční cesta mu byla povolena v roce 1969. Tenkrát mu nadace DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst) umožnila stáže na několika univerzitách v Německu a studijní cestu do Paříže. Potom udržoval četné styky se zahraničím jen korespondenčně, především s řadou významných německých a amerických psychologů, od nichž se mu dostalo darem mnoha jejich publikací. Prof. Gardner Murphy mu zařídil členství v American Society for Psychical Research a odběr časopisu American Journal for Psychical Research, neboť se tehdy zabýval také parapsychologií, na jejíž obhajobu vystoupil článkem v Literárních novinách, který vzbudil pozitivní ohlas v zahraničí.

Během četných styků autora těchto řádků s prof. Nakonečným (v určitých obdobích) se často řeč stočila na jeho lidské a profesní „vzory“. Velmi často zmiňoval prof. F. Hyhlíka, doc. M. Bondyho, doc. J. Fišera a hlavně prof. V. Tardyho. Zdá se, že prof. Nakonečný na Tardym obdivoval dokonalý přehled o světové psychologii, stejně jako jeho vlastní činnost na poli pěstování skutečné, neideologizované psychologie. V poslední době oslavenec zdůrazňuje vliv další osobnosti – filozofa Františka Mareše (viz M. Nakonečný: Nový pohled na spor F. Mareš – F. Krejčí o „psychologii bez duše“, in: Sborník k 60. výročí časopisu Psychologie, 1996). Ze zahraničních psychologů obdivuje dílo německého charakterologa Ph. Lersche a amerického „eklektika“ v psychologii osobnosti Gordona W. Allporta. Je nepřitelem pojetí psychologie bez duše, zároveň – jak také v poslední době zdůrazňuje – je zklamán z intelektualistického deklarativismu některých představitelů humanistické psychologie i psychologie transpersonální. Je přesvědčen, že vědecko-empirickými hledisky se problematika lidské psychiky nevyčerpává, neboť ta má svou dimenzi transcendentální, vědě nepřístupnou. Vědecké a mimovědecké pojetí psychologie je nutno oddělovat.

Zcela pozoruhodný je Nakonečného vztah ke knize. Ta mu není jen prostředkem získávání informací, ale i věcí, o kterou se musí bojovat a která se musí chránit a cítit. Není proto divu, že některé své publikace dedikoval svým nejbližším: matce Boženě, otci Theodorovi, manželce Marii, synovi Milanovi aj. Dobrá kniha je mu potěšením nejen intelektuálním, ale i estetickým. Jeho „znalosti knih“ jsou obrovské jak z hlediska vlastního obsahu, tak z hlediska „antikvárního“ či „bibliofilského“. Ostatně kdo měl možnost seznámit se s jeho osobní knihovnou, pochopí, o čem je řeč. O vztahu Nakonečného ke knize by sama kniha mohla vzniknout. Byly by v ní příběhy zajímavé lidsky, sociologicky i psychologicky.

Aktivním uměleckým zájmem oslavenec je výtvarné umění. Sám velký znalec a obdivovatel surrealismu (výtvarného a literárního – viz články v surrealistickém časopise Analogon) vytváří malířská díla „impresionistická“, v nichž převažuje motiv utěšených, klidných krajin jako výraz (nebo kompenzace?) autorova „stavu duše“.

Vedle výše zmíněných zájmů, které se úplně kryjí nebo podstatně doplňují Nakonečného činnost pedagogickou, vědeckou a publikační, tedy vedle psychologie, zejména psychologie osobnosti a filozofie, jsou pro něho charakteristické i hluboké znalosti ze sociologie, pedagogiky, výtvarného umění (kunsthistorie), literární vědy, resp. obrovský přehled o moderní světové i české literatuře.

Je autorem četných recenzí (téměř dvou set) či předmluv nebo doslovů k různým publikacím, zejména odborným. Po listopadu 1989 hojněji publikuje v kulturně-politických revuích (Literární noviny, Tvar aj.). V těchto člancích úročí i svůj mnohaletý

zájem o politické dění a politické osobnosti nejrůznějších ideologických proveniencí. Publicisticky originálně a zevrubně informoval o historii českého fašismu apod. Má vyhraněně kritický vztah k současným politickým poměrům u nás. Nikdy nebyl členem žádné politické strany. Osobně je angažován v boji proti exploataci a devastaci jihočeské krajiny v povodí řeky Lužnice.

Zcela samostatnou kapitolu tvoří Nakonečného vztah k tzv. esoterismu. Je dokonalým znalcem jeho historie i současných trendů v českém i světovém měřítku. Jeho snaha, vycházející z dlouholetého a hlubokého zájmu a neobyčejných znalostí, poučeně seznámit veřejnost s tímto fenoménem je záslužná a podivuhodná. Velkým dílem je jeho kompetentní obhajoba a rehabilitace tohoto druhu myšlení, především prostřednictvím takových publikací jako jsou Lexikon magie, 1993, 2. vyd. 1995, ale i Martinismus, 1991, Smaragdová deska Herma Trismegista, 1994, Novodobý český hermetismus, 1995 aj. Hledá v něm „psychologické stopy“ a nekompromisně odděluje cenné prvky tohoto myšlení od nesmyslů a banalit, které rády a často na tomto druhu literatury parazitují.

Zaznamenáníhodná je Nakonečného publikační aktivita posledních let na poli psychologie. Během let 1993 – 1997 vydává hutné psychologické publikace: Motivace pracovního jednání a její řízení, 1992, Základy psychologie osobnosti, 1993, Psychologie osobnosti, 1995, Lexikon psychologie, 1995, Průvodce dějinami psychologie, 1995, Motivace lidského chování, 1996. Rozšiřuje tak paletu svých publikací, které jsou a vždy byly pro odborníky, studenty i širší psychologickou veřejnost zdrojem logicky utříděných, dokonale interpretovaných, moderních a pro rozvoj psychologického myšlení potřebných informací.

Záslužná je pedagogická činnost jubilanta. Od roku 1989, kdy se vrátil na UK (na tehdejší katedru výchovy a vzdělávání Filozofické fakulty UK), zasadil se o zásadní reformu výuky tohoto oboru a o spojení andragogiky s personalistikou. Pod jeho vedením je dnes katedra andragogiky a personálního řízení Filozofické fakulty Univerzity Karlovy personálně stabilizovaná, s vyhraněným výukovým profilem, a proto z řad uchazečů o univerzitní studium hojně vyhledávaná. Milan Nakonečný přednáší na FF UK psychologii a sociální psychologii organizace, vede výběrové přednášky z poruch chování u dětí a mládeže. Několik posledních let je také v čele katedry psychologie Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích, kde přednáší psychologii obecnou a vývojovou. V roce 1993 byl jmenován docentem a v roce 1996 profesorem Univerzity Karlovy.

Prof. PhDr. Milan Nakonečný je významným a uznávaným českým psychologem. Ve vědeckých a pedagogických kruzích i mezi studenty je váženou osobností. V době jeho osobní persekuce patřilo k dobrému mravu slušných lidí, kteří ho znali, mu podle svých sil a možností pomoci. V té době také mnozí čerpali z jeho „do šuplíku“ psaných psychologických a jiných děl, které vzdor době a díky své pracovitosti nepřestal psát. Stejně jako nepřestal prohlubovat a rozšiřovat široký rejstřík svých intelektuálních zájmů. Jeho největšími životními oporami mu byla a je jeho obětavá manželka Maruška a jeho syn Milan. Jako bývalý Nakonečného žák mohu potvrdit velký vliv jeho osobnosti na zájmové i postoje orientace žáků i to, že – s odstupem mnoha let – jeho vliv trvá a že bychom těžko v okruhu jeho blízkých přátel nebo profesních kolegů našli někoho, kdo by nebyl potěšen tím, že se ve zdraví dožil pětadesátky, že učí, publikuje, pracuje. Všichni samozřejmě přejí oslavenci, aby mu zdraví sloužilo a aby úroveň jeho aktivace k prospěšným vědeckopedagogickým a publikačním činnostem byla tak vysoká jako dosud. Autor těchto řádků pak skromně přiřazuje svůj dík za všechno, co pro jeho duchovní růst jubilant udělal, a omlouvá se, že nedokázal dokonaleji zmapovat jeho znamenitý, zajímavý a hluboce žitý život.

K. Janků